

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sądu Rejonowego w Pabianicach z 27 lutego 2023 roku w sprawie I C 842/22 z powództwa (...) Inc. w M. V. w Stanach Zjednoczonych Ameryki przeciwko A. S. o zapłatę:

- w punkcie 1 oddalono powództwo;
- w punkcie 2 nakazano przyznać i wypłacić z zaliczki uiszczonej przez powoda kuratorowi pozwanego 442,80 zł.

W świetle uzasadnienia wskazanego wyroku Sąd I instancji ustalił, że 7 marca 2019 roku została zawarta umowa poręczenia pomiędzy, w której powód jako poręczyciel udzielił poręczenia (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. jako wierzycielowi, w celu zabezpieczenia ryzyka wypłacalności kredytowej klientów, wynikającego z udzielanych im przez wierzyciela pożyczek. Udzielenie poręczenia miało zostać potwierdzone pisemnym – wedle umówionego wzoru – potwierdzeniem, dostarczonym wierzycielowi pocztą lub drogą elektroniczną w ciągu 5 dni roboczych od daty poręczenia. Każde takie poręczenie miało stanowić niezależne, nieodwołalne zobowiązanie poręczyciela do wypłacenia wierzycielowi nieuiszczonych kwot, ilekroć pożyczka zostanie uznana za niespłaconą. Wierzyciel był zobowiązany do przekazania poręczycielowi potwierdzenia subrogacji sporządzonego pisemnie – wedle umówionego wzoru – w ciągu 5 dni, które to potwierdzenie zgodnie z wolą stron nie było umową przelewu wierzytelności w rozumieniu art. 509 k.c.1. Potwierdzenie subrogacji miało oznaczać, iż poręczyciel zapłacił w całości kwotę niespłaconą w ramach pożyczki odpowiadającej stosownemu zawiadomieniu o poręczeniu oraz że wszystkie prawa wierzyciela związane z tą pożyczką zostały nabyte przez poręczyciela w rozumieniu art. 518 k.c.

Na udostępnionym przez wierzyciela formularzu złożony został wniosek o udzielenie pożyczki 2.000 zł na rzecz pozwanego. Wierzyciel wygenerował dokument zatytułowany „Umowa pożyczki gotówkowej nr (...) - (...) z dnia 10 lipca 2019 r.”. Jako stroną umowy wskazano pozwanego. Ponadto wskazano: całkowitą kwotę pożyczki – 2.000 zł, całkowity koszt pożyczki – 2.210,69 zł w tym: opłatę przygotowawczą 550 zł, prowizję 1.445,89 zł, odsetki umowne 10% - 214,80 zł, łącznie całkowitą kwotę do spłaty – 4.210,69 zł. Jako okres pożyczki wskazano 130 tygodni, z pierwszą ratą płatną do 19 lipca 2019 roku, a ostatnią do 7 stycznia 2022 roku. W umowie przewidziano raty równe po 50,85 zł w okresie od 19 lipca 2019 roku do 10 lipca 2020 roku, a następnie w wysokości 20 zł od 17 lipca 2020 roku do 31 grudnia 2021 roku, nadto raty zmienne wynoszące 26,49 zł do dnia 7 stycznia 2022 roku. Spłata pożyczki miała nastąpić poprzez uiszczanie rat na wskazany rachunek pożyczkodawcy.

Zgodnie z zasadami oferty promocyjnej „Pierwsza pożyczka” pożyczkobiorca mógł uzyskać rabat w wysokości całkowitego kosztu pożyczki, o ile spłaci kwotę pożyczki do wypłaty w czterech równych ratach, po 25% pożyczki każda. Pożyczkodawca tracił możliwość skorzystania z tej promocji w przypadku uchybienia terminom spłaty którejkolwiek z czterech pierwszych rat pożyczki. Pożyczkobiorca mógł odstąpić od umowy bez podania przyczyny poprzez złożenie oświadczenia w terminie 14 dni od daty zawarcia umowy i wysłania tego oświadczenia pocztą lub złożenia go bezpośrednio w siedzibie pożyczkodawcy.

Dwunastego lipca 2019 roku wierzyciel dokonał przelewu 2.000 zł na rachunek bankowy nr (...) w (...) S.A., wskazany jako rachunek pozwanego. W tytule przelewu wskazano: (...). Następnie 24 sierpnia 2019 roku wierzyciel wygenerował pismo o wypowiedzeniu pozwanemu umowy pożyczki nr (...) zawartej 11 lipca 2019 roku ze skutkiem natychmiastowym, z powodu braku spłaty kolejnych rat oraz o wezwaniu do zapłaty 4.212,74 zł. Pismo to stanowi wydruk komputerowy, pozbawiony odręcznego podpisu, bez wskazania danych osoby, która kieruje je do pożyczkobiorcy. W miejscu podpisu umieszczono nazwę jednostki organizacyjnej (...). Dziesiątego października 2019 roku wierzyciel wystawił potwierdzenie wypłaty kwot poręczenia, w którym oświadczył, iż powód na podstawie umowy poręczenia z 7 marca 2019 roku spłacił w całości wierzytelności wskazane w załączniku. Załącznik ten pod pozycją 107 powołuje się na wierzytelności przysługującą wobec pozwanego z tytułu umowy pożyczki nr (...), podając: całkowitą

kwotę do spłaty na 4.210,69 zł, saldo klienta i kwotę niewypłacalną na 4.060,67 zł. Powód pismem datowanym na 14 października 2019 roku zawiadomił pozwanego o przelewie wierzytelności z umowy nr (...) zawartej 11 lipca 2019 roku oraz wezwał go do zapłaty 4.128,25 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym zważono, że jakkolwiek ustawodawca nie przewidział dla umowy pożyczki zawieranej zdalnie formy elektronicznej ani pisemnej, a jedynie formę dokumentową, to jednak w przypadku ewentualnego sporu, to na pożyczkodawcy spoczywa ciężar udowodnienia tożsamości osoby składającej oświadczenie woli skutkujące zaciągnięciem pożyczki (art. 6 k.c. w związku z art. 232 zd. I k.p.c.2). Powód złożył wydruk – dowód operacji bankowej, dotyczącej przelewu 2.000 zł na oznaczony rachunek bankowy w (...) spółce akcyjnej w W., wskazany jako rachunek pozwanego.

Powód jako podstawę swej legitymacji procesowej czynnej powołał umowę poręczenia i wynikającą stąd cesję praw. Jednakże Sąd Rejonowy, z przyczyn szczegółowo omówionych w uzasadnieniu, nie uznał iżby powód sprostał ciężarowi dowodowemu, jaki nań spoczywał. Zaś nawet gdyby przyjąć wykazanie następstwa prawnego, to powód nie wykazał wymagalności roszczenia, gdyż brak jest wykazania skuteczności doręczenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy. Skoro wypowiedzenie umowy nie było skuteczne wobec pozwanego, roszczenie z tytułu tej umowy nie było wymagalne w dacie wytoczenia powództwa to jest 26 marca 2020 roku. Uznanie roszczenia za niewymagalne prowadziło z kolei do uznania powództwa za przedwczesne. Wobec takiego uznania Sąd I instancji nie badał innych merytorycznie zarzutów zgłoszonych przez kuratora pozwanego.

Apelację od omówionego wyżej wyroku w całości wywiódł powód, działając przez swojego pełnomocnika w osobie radcy prawnego, występującego również w I instancji. W apelacji zarzucono naruszenie zarówno prawa procesowego, jak i materialnego.

W zakresie prawa procesowego zdaniem apelującego doszło do naruszenia:

- art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. przez dowolną ocenę materiału dowodowego w szczególności umowy poręczenia z załącznikami oraz potwierdzenia wypłaty kwoty poręczenia oraz bezzasadne przyjęcie niewykazania skutecznego wypowiedzenia umowy pożyczki, podczas gdy wypowiedzenie zostało wysłane na adres pozwanego z jego wniosku o udzielenie pożyczki (zarzut I);
- art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c. przez niezasadne przyjęcie braku wykazania ziszczenia się warunków przejęcia roszczenia (zarzut II);
- art. 91 k.p.c. przez wadliwe pominięcie, że „pełnomocnictwo procesowe obejmuje z mocy prawa uprawnienie do składania oświadczenia o wypowiedzeniu umowy pożyczki” (k. 176 – 177), a zatem do wypowiedzenia umowy doszło najpóźniej na skutek złożenia pozwu (zarzut III);
- art. 316 k.p.c. przez nieuwzględnienie stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy i niezasądzenie wymagalnych na ten dzień roszczeń (zarzut IV).

W zakresie prawa materialnego zarzucono naruszenie:

- art. 518 § 1 pkt 1 k.c. przez nieuwzględnienie, że doszło do subrogacji (zarzut V);
- art. 720 k.c. przez odmowę zasądzenia zwrotu niespłaconej pożyczki (zarzut VI).

Z tych względów wniesiono o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację kurator dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego wniósł o oddalenie apelacji oraz przyznanie wynagrodzenia z uwzględnieniem „podatku Vat” (k. 195).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja okazała się częściowo zasadna.

Na wstępie należy zaznaczyć, że sprawa podlegała rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym (art. 505¹ § 1 k.p.c.). W tym postępowaniu, jeżeli Sąd II instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (art. 505¹³ § 2 k.p.c.), przy czym owo wyjaśnienie powinno objąć ocenę poszczególnych zarzutów apelacyjnych, a poza tym może ograniczyć się do stwierdzenia, że Sąd II instancji przyjął za własne oceny Sądu I instancji (art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c.).

W pierwszej kolejności rozważyć należy zarzuty w zakresie prawa procesowego, jako determinujące prawidłowość ustaleń faktycznych, przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia.

Zgłoszone zarzuty I i II dają się w swej istocie sprowadzić do argumentu, że Sąd Rejonowy błędnie ocenił, że nie doszło do wykazania okoliczności faktycznych warunkujących przyjęcie iż doszło do przejścia dochodzonej pozewm wierzytelności z tytułu pożyczki z dającego pożyczkę na powoda. Sąd Okręgowy w obecnym składzie uznaje ów zarzut za zasadny. Załączenie dokumentów związanych z zawarciem umowy pierwotnej przez dającego pożyczkę, dowód przelewu pożyczanej sumy na wskazany w umowie rachunek bankowy biorącego pożyczkę, dokumentacja umowy poręczenia wraz z potwierdzeniem przez dającego pożyczkę, że powód jako poręczyciel na podstawie rzeczonyj umowy spłacił wierzytelność, rozpatrywane łącznie, w okolicznościach niniejszej sprawy, stanowią przekonujące dowody zarówno na zawarcie umowy pożyczki (art. 720 § 1 k.c.), jak i następnie spłaty przez powoda długu, za który ponosił odpowiedzialność (art. 518 § 1 pkt 1 k.c.).

Odnosnie już tylko zarzutu I należy jednak zauważyć, że nie ma racji powód podnosząc wadliwość ustaleń leżących u podstaw zaskarżonego wyroku co do niewykazania skuteczności wypowiedzenia umowy. Z przyczyn niżej wyłożonych nie ma to znaczenia niweczącego dla zasadności roszczenia pozwu, wbrew stanowisku zaprezentowanemu w I instancji, jednakże sama konstatacja o braku wykazania skuteczności wypowiedzenia jest prawidłowa. Powód nie przedstawił żadnego dowodu na to, że pismo datowane na 24 sierpnia 2019 roku zostało rzeczywiście nadane na adres zamieszkania pozwanego. Powód oczywiście jest władny samodzielnie podejmować decyzje co do tego, jak prowadzi własne przedsiębiorstwo, w szczególności jak komunikuje się z klientami, musi jednak mieć na względzie iż może okazać się, że będzie musiał udowodnić fakt doręczenia dokumentu zawierającego oświadczenie woli w postępowaniu sądowym. W okolicznościach niniejszej sprawy trafne jest przyjęcie, że nie wykazano dowodowo faktu nie tylko doręczenia, ale nawet nadania oświadczenia pod prawidłowy adres.

Zarzut III nie jest przekonujący o tyle, że zdecydowanie nazbyt stanowcze jest twierdzenie Autora apelacji co do określonego prawem, przedmiotowego zakresu pełnomocnictwa procesowego i objęcia nim z mocy prawa „oświadczeń o wypowiedzeniu umowy pożyczki”, zwłaszcza gdy uwzględnić, że zarówno Sąd Najwyższy, jak i nauka prawa procesowego, zdaje się raczej skłaniać ku pogładowi zgoła przeciwnemu³. Zgodzić się należy jednak z tym, że wniesienie pozwu – ale dopiero z chwilą doręczenia odpisu pozwu pozwanemu – nie sposób traktować inaczej aniżeli wypowiedzenia pożyczki, gdyby wcześniejsze oświadczenia w tym zakresie były, szeroko ujmując, z jakichkolwiek względów bezskuteczne. Z przyczyn jednak wyjaśnionych przy okazji omawiania zarzutu IV, owa kwestia nie miała zasadniczego znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Przywołany zarzut IV okazał się trafny w całej swej istocie, ma też znaczenie dla rozpoznania w postępowaniu apelacyjnym. Otóż Sąd Okręgowy w obecnym składzie nie jest gotów podzielić poglądu Sądu I instancji, jakoby dla rozstrzygnięcia znaczenie miał stan wymagalności na chwilę wniesienia pozwu. Takie stanowisko nie wydaje się do obrony w świetle jednoznacznego, jak się wydaje, brzmienia art. 316 k.p.c., który wszak wprost stwierdza między innymi, że w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy. Rozprawę przed Sądem Rejonowym zamknięto 15 lutego 2023 roku (k. 162), zatem Sąd I instancji

obowiązany był zbadać i uwzględnić stan sprawy na ten dzień. Badanie stanu wymagalności roszczenia na dzień wniesienia pozwu w świetle art. 316 k.p.c. jawi się jako bezprzedmiotowe.

W świetle powyższych uwag ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy należało zmienić o tyle, że ustalić zawarcie między pozwanym a pierwotnym wierzycielem umowy pożyczki o treści szczegółowo opisanej w ustaleniach dokonanych już przez Sąd I instancji, a nadto że powód dokonał spłaty wynikającego z tej pożyczki zadłużenia, za który to dług powód ponosił odpowiedzialność względem pierwotnego wierzyciela. W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy przyjmuje ustalenia Sądu Rejonowego za własne.

Przystępując do oceny zarzutu naruszenia prawa materialnego, w zakresie zarzutu V stwierdzić należy, że jego zasadność wynika wyłącznie ze zmiany ustaleń faktycznych. W świetle ustaleń poczynionych przez Sąd I instancji, trafnym była odmowa zastosowania art. 518 § 1 pkt 1 k.c. Jednakże poczyniona zmiana ustaleń jednoznacznie przemawia za przyjęciem, że powód wstąpił w prawa pierwotnego wierzyciela i może dochodzić od pozwanego roszczenia z przedmiotowej umowy pożyczki.

Zarzut VI ocenić trzeba co do zasady analogicznie jak zarzut V. Sąd Rejonowy przy własnym ustaleniu faktów miał prawo odmówić zastosowania art. 720 § 1 k.c. jako bezprzedmiotowego, skoro nie wykazano legitymacji czynnej powoda. Jednakże zmiana ustaleń faktycznych skutkować musi zmianą również w tym zakresie. Niewątpliwie powód, jako następca prawny pod tytułem szczególnym dającego pożyczkę, a to mocą art. 518 § 1 pkt 1 k.c., wobec spłacenia zadłużenia pozwanego u pierwotnego wierzyciela, stał się wierzycielem pozwanego w zakresie objętym spłatą. Jest zatem uprawniony do żądania zwrotu pożyczki (art. 720 § 1 k.c.). Ponieważ zaś na dzień zamknięcia rozprawy (art. 316 k.p.c.) upłynął umówiony termin płatności ostatniej raty pożyczki, tak więc całość pożyczki była wymagalna. O ile bowiem rację ma Sąd I instancji, że w przypadku gdy powód opiera roszczenie o wypowiedzenie umowy, zaś owo wypowiedzenie nie zostanie dowiedzione, wówczas zasadnym jest oddalenie powództwa, to jednak reguła ta doznaje wyjątku w sytuacji, gdy w świetle badanego kontraktu upłynął już – na dzień zamknięcia rozprawy – umówiony termin wykonania umowy, w tym przypadku: spłaty całości pożyczki. Upływ tego terminu skutkuje wymagalnością roszczenia o zwrot pożyczki (art. 720 § 1 k.c.) niezależnie od ewentualnej prawidłowości wypowiedzenia umowy i obejmuje – co do zasady – całość niezwróconej pożyczki, w tym umówione odsetki od kapitału, jeżeli umówiono się o ich spłatę równocześnie z kapitałem, w szczególności w łącznych ratach kapitałowo-odsetkowych (art. 353¹ i 360 k.c.).

Nie oznacza to jednak trafności ostatecznego stanowiska powoda co do zasadności uwzględnienia powództwa w całości.

Niezależnie od kwestii rozpoznawania sprawy w postępowaniu uproszczonym nie ulega wątpliwości Sądowi Okręgowemu w obecnym składzie, że orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej konsekwentnie wskazuje, że żadne uproszczenia, modyfikacje, czy też innego rodzaju instytucje krajowego prawa procesowego, nie mogą pozbawiać sądów krajowych możliwości badania kwestii abuzywności postanowień umownych⁴. W okolicznościach niniejszej sprawy zarzuty co do abuzywności stosunku umowy pożyczki zostały zgłoszone w toku procesu, dokładniej w sprzeczności od nakazu zapłaty (k. 145 – 146). Za pozwanego działa kurator dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego, niemniej nie jest przedmiotem wątpliwości ani w orzecznictwie, ani w doktrynie, że kurator taki nie jest tylko swego rodzaju pełnomocnikiem do doręczeń, lecz jest uprawniony – i jednocześnie obowiązany, w miarę możliwości – dokonywać wszelkie czynności procesowe za pozwanego, jakie w świetle danej sprawy jawią się jako zasadne, zaś tak podejmowane działania odnoszą skutek bezpośrednio wobec reprezentowanego. Koniecznym jest zatem przeprowadzenie analizy dochodzonego roszczenia przez pryzmat instytucji niedozwolonych postanowień umownych.

Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne – art. 385¹ § 1 zd. I k.c.). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. II k.c.). Za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej

działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ k.c.). Przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową (art. 43¹ w związku z art. 33¹ § 1 k.c.). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu; w szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. (art. 385¹ § 4 k.c.). Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny (art. 385² k.c.). Jeżeli postanowienie umowy nie wiąże konsumenta jako niedozwolone postanowienie umowne, strony są związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.).

Nie ulega wątpliwości, że powód jest przedsiębiorcą. Prowadzi on na terenie Polski, we własnym imieniu przedsiębiorstwo, mając co najmniej zdolność prawną w rozumieniu prawa kalifornijskiego, które ma dla niniejszej sprawy znaczenie przesądzające w zakresie zdolności prawnej i sądowej (art. I ust. 1 lit. a traktatu⁵ oraz art. 17 ust. 1 i 3 pkt 4 w związku z art. 21 w związku z art. 9 zd. I p.p.m.6).

Pozwany jawi się bezsprzecznie jako konsument. Jest osobą fizyczną, utrzymuje się w świetle umownego formularza z umowy o pracę na czas nieokreślony. W istocie brak przesłanek do przyjęcia, by pozwany jakiegokolwiek przedsiębiorstwo prowadził. Odpowiada zatem kodeksowej definicji konsumenta.

Umowę zawierano z wykorzystaniem internetowego formularza. Jest oczywiste w tej sytuacji w świetle życiowego doświadczenia, że poza wysokością pożyczki, pozwanemu treść umowy była narzucona. Powód – mimo zarzutu abuzywności zgłoszonego jak wskazano już w sprzeciwie – nie przedstawił żadnego dowodu na to, by jakiegokolwiek inne elementy umowy były indywidualnie negocjowane, to jest by pozwany miał realny wpływ na ich treść, a nie tylko na to, czy daną umowę zawrze, czy też nie. Umowa zatem nie była indywidualnie negocjowana, poza ustaleniem wysokości pożyczki.

Sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interes pozwanego jako konsumenta było narzucenie wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu. Jak wskazuje Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, głównym świadczeniem biorącego pożyczkę – dla celów oceny abuzywności w świetle prawa unijnego i implementującego go prawa krajowego – jest obowiązek zwrotu kapitału pożyczki oraz umówionych odsetek, jako wynagrodzenia (ceny) za korzystanie z kapitału⁷. W sprawie C#621/178 Trybunał Sprawiedliwości zwrócił natomiast uwagę, że jakkolwiek z jego orzecznictwa nie wynika iżby dający pożyczkę był zobowiązany do wyszczególnienia w danej umowie charakteru wszystkich usług świadczonych w zamian za koszty przewidziane w jednym lub kilku warunkach umowy, to jednak celem zapewnienia efektywnej ochrony konsumenta przed immanentną przewagą rynkową przedsiębiorcy ważne jest, aby charakter faktycznie świadczonych usług można było racjonalnie zrozumieć lub wywnioskować na podstawie umowy postrzeganej jako całość; w szczególności konsument musi być w stanie sprawdzić, czy różne koszty lub usługi, za które stanowią one opłatę, nie nakładają się na siebie.

Tymczasem w przypadku umowy pożyczki takiej jak w niniejszej sprawie, dochodzi do tak rozumianego nałożenia. W szczególności dotyczy to wynagrodzenia za korzystanie z kapitału, co jest domeną zarówno odsetek umownych, jak i prowizji, w każdym razie w świetle jej definicji z § 1 umowy. Nadto nie jest jasne, na czym dokładnie miałyby polegać czynności dotyczące „przygotowania umowy pożyczki”, które mają być podstawą opłaty przygotowawczej, skoro umowa sporządzana jest z wykorzystaniem w pełni zautomatyzowanego systemu teleinformatycznego, a z przywołanej definicji owej opłaty przygotowawczej, również zawartej z § 1 umowy, nie wynika wszak by chodziło o partycypację w kosztach utrzymania tego systemu. W tych okolicznościach przyjąć należy, że ani opłata przygotowawcza, ani prowizja, nie przechodzą pozytywnie testu oznaczonego w sprawie C-621/17. W konsekwencji muszą być uznane za niewiążące pozwanego (art. 385¹ § 1 zd. I k.c.).

Powyższe powoduje – przy braku określenia sposobu naliczania odsetek, a także możliwości ustalenia wymagalności, wobec niewykazania prawidłowości wypowiedzenia – konieczność oddalenia również żądania w części odsetkowej, ponieważ w umowie zostały one wskazane wyłącznie kwotowo. Rzeczywista roczna stopa odsetek nie jest wskazaniem poziomu umówionego oprocentowania, nie może zatem stanowić podstawy do ustalenia oprocentowania choćby przy uwzględnieniu art. 359 § 2² k.c., zgodnie z którym jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne. Należy podkreślić, że nie chodzi tutaj o rezultat badania żądania zapłaty odsetek przez pryzmat art. 385¹ § 1 k.c., choć w tym przypadku wysokość odsetek – paradoksalnie – nie jest wcale jasno określona, gdyż jako świadczenie okresowe winna ona zostać, celem pełnej jasności, określona stopą procentową, lecz o skutek niemożności ustalenia, w jaki sposób zostały one wyliczone, a więc o jaką stopę odsetek strony umówiły się. Nie ma też podstaw do zastosowania reguły z art. 359 § 2 k.c., zgodnie z którym jeżeli wysokość odsetek nie jest w inny sposób określona, należą się odsetki ustawowe w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 3,5 punktów procentowych. Dzieje się tak, ponieważ w umowie określono wszak odsetki właśnie w inny sposób; rzecz w tym jednak, że sposób ten nie pozwala na ich należyte obliczenie przy zmianie podstawy naliczenia, a okoliczność ta obciąża powoda jako, jednocześnie: następcę prawnego przedsiębiorcy zawierającego umowę z konsumentem, a nadto podmiotu będącego twórcą wykorzystanego formularza umownego.

Zasadne roszczenie powoda w tej sytuacji obejmuje wyłącznie roszczenie o zwrot kapitału, to jest 2.000 zł. Odsetki maksymalne za opóźnienie, ustalone umownie (§ 8 ust. 11 umowy, k. 24), należą się od dnia następującego po terminie spłaty ostatniej raty, skoro nie sposób ustalić wcześniejszej wymagalności roszczenia, zatem od 8 stycznia 2022 roku, do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Należało odpowiednio zmodyfikować również rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Koszty te po stronie powoda to: 200 zł opłaty od pozwu, 119,28 zł kosztów doręczenia (k. 112), 442,80 zł kosztów kuratora, 900 zł opłaty pełnomocnika, 17 zł opłaty skarbowej; łącznie 1.679,08 zł. Skoro pozwany uległ co do 62,64 %, tedy winien zwrócić powodowi około 1.052 zł, a więc podług zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu (art. 100 zd. I k.p.c. w związku z art. 98 § 3 w związku z art. 99 k.p.c.). Z uwagi na to, że rozstrzygnięcie o kosztach procesu wydane w wyniku rozpoznania środka zaskarżenia jest prawomocne, należało o odsetkach za opóźnienie w zapłacie tych kosztów orzec za czas po upływie tygodnia od doręczenia rozstrzygnięcia do dnia zapłaty (art. 98 § 1¹ zd. II k.p.c.).

Z tych wszystkich względów, a nadto wobec braku okoliczności skutkujących nieważnością postępowania, które winny być brane pod uwagę z urzędu, uznając apelację powoda za częściowo skuteczną, zmieniono zaskarżony wyrok, orzekając co do istoty (art. 386 § 1 k.p.c.), zaś w pozostałej części oddalając apelację jako bezzasadną (art. 385 k.p.c.).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 zd. I i art. 98 § 3 w związku z art. 99 w związku z art. 391 § 1 zd. I k.p.c. Na koszty postępowania apelacyjnego powoda złożyło się: 200 zł opłaty od apelacji, 450 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego według stawki minimalnej w postępowaniu apelacyjnym przed Sądem Okręgowym. Pozwany obowiązany jest zwrócić powodowi koszty proporcjonalnie do przegranej, to jest do 407 zł. O ustawowych odsetkach za opóźnienie w zapłacie kosztów procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1¹ zd. I k.p.c.

O wynagrodzeniu kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego orzeczono na podstawie § 1 ust. 1 r.w.k.9 uwzględniając, że w postępowaniu apelacyjnym nie zachodziła potrzeba przeprowadzenia rozprawy, a odesłanie wprost do stawek adwokackich i radcowskich, a nie do zasad ustalania wynagrodzenia dla pełnomocników ustanawianych z urzędu, nie daje podstaw do podwyższenia tak ustalonych kwot o kwotę podatku od towarów i usług. Ów mechanizm podwyższania opłat nie został przewidziany w r.o.a.10, a dotyczy wyłącznie opłat wypłacanych – według jednakże obniżonych stawek – pełnomocnikom ustanowionym z urzędu, którzy ewentualnie wykazali bezskuteczność egzekucji kosztów zasądzonych od strony przeciwnej (§ 4 ust. 3 i § 6 r.o.a. (...)).

- 1 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (j.t. – Dz. U. z 2022 r. poz. 1360 z późn. zm.).
- 2 Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (j.t. – Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.).
- 3 Por. np.: G. J. [w:] E. T. (red.): Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. P. rozpoznawcze, LEX 2022 [el.], teza 25 do art. 91; także powołane tam orzecznictwo SN.
- 4 Por. np.: wyrok Trybunału (Druga Izba) z dnia 13 września 2018 r., C#176/17 (...) SA p-ko W., (...):EU:C:2018:711; wyrok Trybunału (Pierwsza Izba) z dnia 7 listopada 2019 r., połączone C#419/18 i C#483/18 (...) SA p-ko W. i in., (...):EU:C:2019:930.
- 5 Traktat o stosunkach handlowych i gospodarczych między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, sporządzony w W. dnia 21 marca 1990 r. (Dz. U. z 1994 r., Nr 97, poz. 467 z późn. zm.).
- 6 Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (j.t. – Dz. U. z 2023 r. poz. 503).
- 7 Por. np.: wyrok Trybunału (Pierwsza Izba) z dnia 3 września 2020 r., C#84/19, C#222/19 i C#252/19 (...) SA p-ko QJ i in., (...):EU:C:2020:631.
- 8 Wyrok Trybunału (Trzecia Izba) z dnia 3 października 2019 r., C#621/17 G. K. p-ko CIB Bank (...) i in., (...):EU:C:2019:820.
- 9 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. poz. 536).
- 10 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.).
- 11 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (j.t. – Dz. U. z 2019 r. poz. 18 z późn. zm.).